

آثار و برکات فرزند آوری در آموزه های دینی از نظر آیات و روایات

چکیده

نسیمه زیدانی

وجود فرزند در خانواده یکی از نعمت های الهی است که در فطرت بشر نهفته شده و جزئی از اهداف مقدس ازدواج نیز بقای نسل در قالب فرزند آوری می باشد. امروز که کانون گرم خانواده در برخی مالک و مجامع مخصوصا بغضی از کشور های غربی به لرزه در آمده است . کلمه ازدواج را به اعمالی ب کار می برند که هیچ کدام از اهداف ازدواج از جمله تولید نسل در آن تعقیب نمی گرد. فرزند در خانواده برکات فراوانی را ب همراه دارد که از جمله آن ها استحکام خانواده بوده و گرما بخش و موجب صمیمیت در زندگی والدین است ، در این مقاله تلاش شده است نقش مثبت اولاد در زندگی والدین مورد کنکاش قرار گیرد، و می توان گفت ، توصیه به فرزند آوری و تبیین برکات آن در زندگی از نگاه اسلام ، و یافته های دانش تجربی ، به نوعی به بخش مهمی از جنبه های کیفیت زندگی افراد خانواده اشاره دارد . حضور فرزندان در خانواده بر ساحت های مختلف زندگی اثر می گذارد ، از جمله تسهیل تحمل مشکلات و ناهمواری ها ، سلامت جسمی و شادکامی والدین ، استحکام بنیان خانواده ، ارتقای شخصیت انسانی و در جات معنوی پدر و مادر را می توان نام برد. آثار و برکات متذکره در صورت از فرزند مورد انتظار است که والدین هم به درستی به وظیفه خویش عمل نمایند و اگر نه نتیجه دلخواه را در پی نخواهد داش

واژگان کلیدی ، آثار، والدین ، فرزند ، فرزند پروری، برکت ،

بسیاری از مطالعات و تجربه های عینی نشان می دهند که تولید فرزند، به عنوان بارزترین محصول پیوند زناشویی، در تحکیم و تثبیت خانواده نقش ممتازی ایفا می کند و در مقابل، عقیم بودن و ناکامی در تولید فرزند، به ویژه در صورت اشتیاق وافر دو زوج و وجود حساسیت های محیطی مشوق فرزند آوری، در بسیاری موارد فروغ مهر و صفا را در روابط زناشویی ضعیف و پیوند های متقابل را سست می گرداند. بدون شک، تأثیر فرزند بر استحکام خانواده تا حد زیاد به میل فرزند خواهی ارتباط دارد. شاید میل فرزند خواهی به میل جاودانگی بازگشت کند و چون میل به جاودانگی شخصی در این دنیای فانی و گذرا ارضا شدنی نیست، این عدم ارضا انسانها را به تلاش برای تحصیل جاودانگی شخصی در این دنیای فانی و گذرا ارضا شدنی نیست، این عدم ارضا انسانها را به تلاش برای تحصیل جاودانگی غیر شخصی از راه فرزندان جستجو کند و حیات ایشان را به دنباله حیات خویش می انگارد. به هر تقدیر، ناکامی در تولید فرزند، نوعی ناخرسندی طبیعی را بر زوجین تحمیل می کنند، و خانواده را به رغم جاذبه های متعدد در معرض بی ثباتی قرار می دهد. در طرف مقابل، رضایت درونی زوجین موهبت بزرگی است که از تولد فرزند، به ویژه فرزند اول عاید آنان می گردد.^۱

پیشینه پژوهش می توان به کتب روایی دسته اول همچون بحار الانوار اثر علامه مجلسی، اصول کافی اثر کلینی و غررالحکم و درر الکلم از تمیمی آمدی را نام برد و علاوه بر آنها از منابع تفسیری مانند تفسیر المیزان، تفسیر نور، حویزی نیز بهره جست..

در این حوزه، کتب و منابع دسته دوم بسیاری درباره فرزندآوری به نگارش درآمده است:

۱- کتاب «فرزندآوری، مباهات پیامبر» از مسلم شوبکلای و نعمت الله یوسفیان اشاره نمود که در آن به بررسی جایگاه ازدیاد نسل در دین اسلام و سیره و سخن معصومین (ع) پرداخته است.

در خصوص تاثیر فرزندآوری بر خانواده تنها دو مقاله به نگارش درآمده است.

۱- یکی از آنها با عنوان «نگاهی به فواید و آثار فرزندآوری و فرزندپروری در آموزه های دینی با رویکرد اخلاقی» به قلم علی احمد پناهی می باشد که در آن به بررسی تاثیرات فرزندآوری تنها در آموزه های دینی پرداخته است.

۲- دیگری با عنوان «آثار فرزندآوری با تأکید آیات و روایات در سبک زندگی اسلامی» از کاظمی و همکاران است. در این مطالعه نیز با بررسی آیات و روایات، به نظر دین مبین اسلام نسبت به فرزندآوری و فواید و آثار آن پرداخته است.

۱-_____ ۷

^۱ -بستانی، نجفی، ۱۳۸۳، ص ۲۰۳

وجه تمایز این نوشتار بادیگر مقاله ها این است که به صورت جامع و کامل آثار و برکات فرزندانآوری از لحاظ مادی و دنیوی، را بر روی دنیا و آخرت بررسی می کند.

مفهوم شناسی :

۱-برکت :

متناسب با معنای لغوی آن،واژه ریشه (ب-رک)است که به معنای اصلی سینه شتر، ثبات و فزونی دانسته شده است واژه برکت به معنای خیر الهی در امور مشتق از «برکه»به معنای جایگاه استقرار و ثبات می نماید. اسم فارسی ماخوذ از تاری ، افزایش و فراوانی و اقبال و سعادت و نیک بختی

در اصطلاح قرآنی و دینی به معنای پدید آمدن خیرالهی در کارها و از پر بسامدترین اصطلاحات در شاخ های فرهنگ اسلامی است .^۱

۲-فرزند:

فرزند {اسم} پسر و ابن و ولد و بچه و طفل و کودک و اولاد و مولود . و آنکه از کسی و یا چیزی تولید شده باشد و حباب و غنچه آب . و دیگر جواهر کانی . و سبزی همیشه .^۲

فرزند {ف ز} ولد. نسل پسر و دختر هر دورا گویند . نسل کودک شیرخوار. بچه . طفل. و،

فرزند در اصطلاح فرزند : بچه آن که از دیگری زاده شده است . از احکام مرتبط با آن در باب های طهارت ، حج ، تجارت ، قرض وقف . هبه . نکاح ارث . شهادت. حدود . قصاص و دیات سخن گفته است .نسبت فرزندى تنها از راه آمیزش مشروع و یا تلقیح مصنوعی با شرایطی حاصل می شود.

۳-آثار :

از لحاظ لغوی به معنی نشانه ها ،و نتیجه شی نبوده و جمع آن آثار است و در چند معنا استعمال می شود :۱- به معنی نتیجه و آن چیزی است که از چیزی به دست می آید.

۷_____

^۱ .دانشنامه اسلامی . جلد یک . ص ۲۵۹

^۲ .فرهنگ نفیسی ،ج۴،ص ۲۵۴۰

یکی از دلایل ضرورت باروری و فرزند آوری حفظ نسل خود به تناسل مشغول هستند. انسان نیز علاوه بر غریزه بر مبنای فطرت و عقل به بقای نوع خود توجه دارد. و بقای نسل انسان است. این ضرورت را از طریق ازدواج حاصل میشود.

۴- والدین:

یا زاد آوران به معنی پدر و مادر است. همچنین والدین به سر پرست فرزند یا فرزندان هم اطلاق می گردد. که می توانند والدین بیو لوژیکی (طبیعی) یا پدر و مادر خوانده فرزند باشند.

۵-فرزند پروری: (پرورش کودک) فرآیند تقویت و حمایت از پیشرفت فیزیکی، عاطفی، اجتماعی و فکری فرزند از نوزاد تا بزرگسالی است. پرورش به جنبه های رشد و نمو و تربیت کودک منهای رابطه ژنتیکی با پدر و مادر توجه دارد

تقریباً بیشتر مفسران قرآن کریم در تفسیر یازدهم سوره شوری بقای نسل و آبادانی و افزایش نسل و تدبیر از جمله حکمت های خلقت زن و مرد آمده است. در این آیه «لَمَنْ أَحَبَّ يُلْقِیَ اللّٰهُ طَاهِرًا فلیتَعَفَّفْ بزوجِه» که در تفسیر این آیه چنین آمده،

نکته مهم و اساسی که در قرآن کریم وجود دارد، توجه به زاد ولد انسان های شایسته و مؤمن است.

به عبارت دیگر آن چه که اهمیت دارد، افزایش تعداد جمعیت نیکو کاران و صالحان است. اگر فرزند صالح تربیت کنیم پرونده عمل ما بسته نمی شود و پس از مرگ ما هم خوبی برای ما می آید.^۱

۱. آثار و برکات فرزند آوری از لحاظ دنیوی

رواج این نگرش به تحقیر نقش مادری و همسری در جامعه منجر شده، در کاهش فرزند آوری، بسیار تاثیر گزار خواهد بود، در حالی که با دقت نظر در آموزه های اسلامی روشن می شود که وجود فرزندان در خانواده آثار فراوانی برای والدین، جامعه و خود فرزندان به دنبال دارد. به فرموده پیامبر خدا ص «بیت لا صبیان فیه لا برکت فیه»^۲ خانه ای که در آن کودک نباشد برکت در آن نیست. و یا می فرماید «فرزند برای پدر، گلی خوشبو از جانب خداست که آن را می بوید»^۳

^۱ - پناهی. علی. نشریه اخلاق بهار ۱۳۹۵. سال ششم. شماره ۲۱

^۲ -مجلسی. بحار النوار، ج ۱۴، ص ۹۸

^۳ -متقی هندی کنز العمال، ج ۱۶، ص ۲۷۴.

یکی از مواردی که اهمیت و ارزش فرزند را نشان می دهد، امنیت زایی فرزندان در کانون خانواده و سطح جامعه است و فرزند آوری در تامین نیروی امنیتی خانه و جامعه، نقش چشم گیری دارد، چرا که حفظ و حراست از خانه و کشور در برابر خطر تهاجم دشمنان و بد خواهان، توسط نیروهای جوان و نیرومند، امری بدیهی است. هنگامی که در خانه ای چند جوان برومند باشد، دزدان مال و ناموس، کمتر جرات ورود به حریم آن خانه را خواهند داشت. افزون بر این، وجود فرزندان در خانه نیز موجب امنیت بنیان خانواده از فروپاشی است، چون وجود فرزند در کانون خانواده از فروپاشی است، فرزند درمانع از بروز ناسازگاری ها و طلاق می گردد. سپری رادر برابر طلاق برای آنها فراهم می کنند. این سپر حمایتی، موجب حفظ و تداوم زندگی زناشویی می گردد.

از نگاه کسانی که برای خانواده قداست قائل نیستند، هدف اصلی از تشکیل خانواده، بهره گیری از تمتعات جنسی است، بلکه در بسیاری از موارد، هدفی جزاین وجود ندارد، اما از نگاه قرآن و احادیث اسلامی، تشکیل خانواده، دارای حکمت ها و دلایل متنوع روانی، اخلاقی، اجتماعی و دینی است، که یکی از این آثار تحکیم خانواده است، ضرورت تقویت و تحکیم نهاد، شمرده می شوند. مطالعات جامعه شناسی و علوم اجتماعی نیز نشان می دهد که طلاق میان افراد متاهل بدون فرزند بیشتر از متاهلان دارای فرزند است.^۱

وبی فرزندی باعث تزلزل خانواده می شود، چرا که زندگی کم کم عادی می گردد و مشکلات نمایانتر می شود و در نتیجه، علاقه همسران به زندگی مشترک کم خواهد شد ولی با حضور فرزند در کانون خانواده جاذبه ها دل مشغولی ها تازه ای را برای والدین فراهم می کنند.

قرآن مجید آیاتی وجود دارند که می توان از آنها به این نتیجه رسید که بهانه کردن دغدغه های مالی برای فرار از فرزند آوری، امری کاملا ناموجه است..

برای مثال در آیه ۳۲ سوره نور می خوانیم: «وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَى مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ»؛ (مردان و زنان بی همسر خود را همسر دهید همچنین غلامان و کنیزان صالح و درستکاران را؛ اگر فقیر و تنگدست باشند، خداوند از فضل خود آنان را بی نیاز می سازد. خداوند گشایش دهنده و آگاه است.!)

نشاند . از این رو داشتن ازدواج داشتن فرزند زیاد و تشکیل خانواده های بزرگ برای رشد والدین و ساخته شدن شخصیت فرزندان مفید است .

از دیگر آثار و برکات فرزند آوری رسیدن به اهداف اخروی است. زیرا والدین با تربیت نسل صالح باعث آمرزش گناهان ،باز ماندن دفتر اعمال ،و با اعمال صالح باعث کفاره گناهان والدین می باشد. والدین با رسیدن به این اهداف به کمال و آرامش روانی می رسند به واسطه رسیدن به این اهداف به کمال خود می رسند و از طرف دیگر جمعیت جوان مؤمن اهل کار و خلاق می تواند با نیروی فکری و قوت بدنی خود گام های مؤثری در رشد و تعالی خود ،خانواده ،و جامعه بردارد. که بیش از آن این اهداف را تجربه نکرده اند ،بنابراین در دو بخش دنیوی و اخروی موجبات رسیدن به کمال و آرامش روحی و روانی و تداوم زندگی زناشویی و عاقبت بخیری در آخرت می شود.

منابع مأخذ:

- ۱- المیزان - فی تفسیر القرآن - ج ۷ - ص ۳۵۸
- ۲- آیت اللهی ، زهرا و همکاران ، چاپ اول ، قم ، نشر معارف ۱۳۹۲
- ۳- بیل مک کین ، تأملی درباره خانواده تک فرزندی "ماهنامه سیاحت غرب ، ج ۱۵ . بیتا ۳
- ۴- -بستان ، حسین ، جامعه شناسی خانواده با نگاهی به منابع اسلامی ، قم ، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه ۱۳۹۰ .
- ۵- -بحرانی ، سید هاشم ، البرهان فی تفسیر قرآن ، جلد ۳ ، تهران: بنیاد بعثت ، ۱۴۱۶ق.
- ۶- بیگم امین ، نصرت ، تفسیر مخزن العرفان در علوم قرآن ، اصفهان: گلبهار ، ۱۳۸۹ش.
- ۷- پناهی ، علی احمد "نگاهی به فواید و آثار فرزند آوری و فرزند پروری در آموز های دینی با رویکرد اخلاقی " فصلنامه علمی ترویجی . اخلاق ، سال ۶ ، شماره ۲۱ ، بهار ۱۳۹۵ -
- ۷- سالاری فر ، محمد رضا ، خانواده در نگرش اسلام و روانشناسی ، قم ، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
- ۸- محمدی ری شهری ، محمد ، تحکیم خانواده از نگاه قرآن و حدیث ، عربی - فارسی ، مترجم . حمید رضا شیخی ، دار القرآن الحدیث ۱۳۸۷.
- ۹- ملکوتی نیا علی ، علی " آسیب های اخلاقی کاهش جمعیت فرزندان " مبلغان شماره ۱۸۱ ، بیتا.
- ۱۰- محمد ری شهری ، حکمت نامه کودک ، همکار و مترجم عباس پسندیده پژوهشگاه علوم و معارف انتشارات قم :موسسه علمی فرهنگی دار الحدیث .
- ۱۱- محمد قدسی ، اسماعیل بلالی و سعید عیسی زاده . بازدارنده ها و تسهیل کننده های اقتصادی و اجتماعی طلاق « نشریه جامعه شناسی و علوم اجتماعی ، مطالعات راهبردی زنان ، پاییز ۱۳۹۰ شماره ۵۰

کتب عربی :

- ۱۲- المیزان فی تفسیر القرآن - ج ۷ - ص ۳۵۸
- محمد بن حسین طوسی ، انتشارات آل البيت ، سال چاپ ۱۳۸۹ ۱۳ .

۱۴- هاشمی رفسنجانی، اکبر، نویسنده، حوزه علمیه قم، دفتر تبلیغات اسلامی، مرکز فرهنگ و معارف قرآن، جمعی از محققان، تعداد جلد ۲۱، چاپ یازدهم

۱۵- بیگم امین - نصرت تفسیرالمخزن العرفان - اصفهان - گلبهار . ۱۸۰۹

تصنیف غر الحکم و دررالکلم، مترجم مصطفی درایتی، بیجا، ضریح آفتاب، الجواد، چاپ اول، ۱۳۸۱

۱۶- حسنی بیرجندی، حسین، کافی الدین ابی الحسن علی لیثی واسطی، عیون الحکم و المواعظ، چاپ ۱، قم: موسسه فرهنگی دارالحديث، ۱۳۷۷ ش.

۱۷- حر عاملی - وسا ئل الشیعه - عبدالرحیم ربانی شیرازی، چاپ دهم، انتشارات کتابچی، سال

۱۸- حسن بیرجندی - حسین الکافی الدین - علی الیثی واسطی - عیون الحکم - المواعظ چاپ ۱

۱۳۸۶

۱۹- حسین بن محمد راغب اصفهانی، المفردات فی غریب القرآن، چاپ محمد سید کیلانی، بیروت.

۱۳۸۶

۲۰- طریحی، فخر الدین، مجمع البیان، تحقیق سید احمد . حسینی، تهران، مرتضوی، چاپ سوم، ۱۳۷۵ ق.

۲۱- طباطبایی - محمد حسین المیزان فی تفسیرالقران - قم - دفتر انتشارات اسلامی - ۱۴۰۱

۲۲- طوسی، محمد بن حسن - مترجم محمد عزیزی - نشر قم - ۱۴۱۱

۲۳- مصطفوی، حسن، التحقیق فی کلمات القرآن الکریم . تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی .

. ق ۱۴۱۶

۲۴- معطوف نویس، المنجد فی الغه، بیروت: دارالمشرق، ۱۹۲ اسلامی .

۲۵- مجلسی محمد باقر، بحار الانوار - بیروت - مؤسسه الوفاء ق- ۱۹۱۴۰۳

۲۶- حسین بن محمد راغب اصفهانی، المفردات فی غریب القرآن، چاپ محمد سید کیلانی، بیروت.

۲۷- نراقی، محمد مهدی، جامع السعادت، قم: دارالکتاب الاسلامیه، ۱۳۸۳ ق .

۲۸- مکارم الاخلاق - حسن بن فضل طبرسی ترجمه احمد زاده احمد - نشر تهران، نورالزهره - نشر - تهران
نورالزهره، ۱۳۹۰

۲۹- مجله پژوهش قاسمی: خبرنامه، بهار ۱۳۹۵

۳۰- مجید آیت اللهی، زهرا و همکاران، دانش خانواده و جمعیت، چاپ اول، قم، نشر معارف، ۱۳۹۲.

۳۱- دانش خانواده و جمعیت ص. ۱۸۸ علی محمدی، منابع تنش و تهدید ایران و جمهوری اسلامی)

۳۲- مستدرک الوسائل. میرزا حسین نوری طبرسی و ناشر آل بیت، چاپ ۱۳۹۶ بحرانی، سید هاشم، البرهان فی تفسیر قرآن، جلد ۳، تهران: بنیاد بعثت، ۱۴۱۶ق.

د: بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با کارگزاران نظام، مورخ ۱۳۹۱ / ۵ / ۳
